

Innspill til søknad om konsesjon for bygging av nye Oterholt kraftverk, sak JAMJ/2014/søknad om konsesjon.

Medlemmer i Nome JFF er brukere av Bø elva. Bø elva er eneste større elvestrekning i nærområdet som fremdeles ikke er ødelagt av vannkraftregulering. Før bygging av Telemarkskanalen og vannkraftregulering var Eidselva en god fiskeelv. Tilstanden i elva er ytterligere forverret etter at gjedda har spredd seg til området. Nome kommune har fremdeles små bekker og vann som byr på gode fiskemuligheter. Men, vi har ingen andre større elver i nærområdet som tilbyr samme fiske muligheter som Bø elva gjør i dag. .

Kraftregulering må ses i et helhetsperspektiv

Telemark er ett av fylkene i landet med størst reguleringsgrad. Før kraftutbyggingene var Telemark en særdeles god fiskedestinasjon. Nå er alle store vassdrag sterkt påvirket/ødelagt av vannkraftutbygging. Dette har stor betydning for fritidsfisket. Elvestrekningene, hvor det beste fisket foregikk er ødelagt. Her kan nevnes Måna, Vallaråi, Kjela, Slengja, Bora, Songa, Dalaåi, Morgedalsåi, Vallaråi, Smørkleppåi, Vinjeåi, Tokkeåi og Tinnåi. Fisket i alle disse elvestrekningene er helt eller delvis ødelagt av regulering. Bø elva er den siste større elvestrekningene i hele Telemark fylke som fremdeles er noenlunde intakt. Men Bø elva er også sterkt påvirket av menneskelig aktivitet, og har et stort forbedringspotensial. Bø elva ligger sentralt i fylket og er lett tilgjengelig, også for dem med fysiske handicap.

Nyere kunnskap viser en sammenheng mellom aktivt friluftsliv og fysisk og psykisk helse. Fiske er en viktig fritidsaktivitet. Men, en synes å glemme at denne aktiviteten betinger at allmennheten har tilgang til gode fiskeplasser.

Vi har forvaltet vår natur feil, dersom en må ut av fylket for å oppleve godt elve fiske.

Vi ber derfor Bø kommune, og ansvarlige myndigheter, om å foreta en helhetsvurdering av tilstanden i fylket, når søknad for nye Oterholt kraftverk skal behandles.

Kraftregulering

Norge har forpliktet seg til å gjennomføre tiltak etter EU's vanddirektiv og EU's fornybardirektiv. Direktivene må ses i sammenheng. Norge er i dag netto eksportør av elektrisk kraft, og mengden av produsert kraft øker. Samtidig øker også kraftproduksjonen i landene vi eksporterer kraften til. Vi forstår MTE's ønske om å øke sine inntekter og sikre kraftforsyningen. Vi forstår også Bø kommunes ønske og behov for økte konsesjons inntekter. Men, dette må veies mot tap av naturverdier. Vi kan ikke se at det er gjort en uavhengig alternativ vurdering av hvordan natur potentialet, i området som berøres, kan utnyttes bedre. Utbyggers konklusjoner synes gjennomgående å bagatellisere natur- og fritidsverdier som finnes i området. Dette er verdier som er presentert i underlagsmaterialet for søknaden. Virkningen av planlagte inngrep er irreversible. Det kan bli svært kostbart, og delvis umulig, dersom en i fremtiden ønsker å gjenskape verdiene som ødelegges.

Økonomiske beregninger

I NVE og Miljødirektoratets screeningsprosess av forestående vilkårsrevisjoner, er Seljordvassdraget med Sundsbarm utbyggingen, gitt høyeste prioritet og verdi 1.1. Det forventes snarlig åpning av vilkårsrevisjon for Sundsbarm kraftverk. En vilkårsrevisjon er en miljørevisjon. I revisjonsarbeidet skal en vurdere skadevirkninger av eksisterende utbygging, og vurdere tiltak for hvordan disse kan utbedres. Følgende forhold må vurderes:

1. Gjengroing av Oftevatn. Årsak er redusert vann gjennomstrømming, som er forårsaket av at vann er overført til Seljords vassdraget.
2. Gjengroing Morgedalsvassdraget. Den alvorlige gjengroingen av hele vassdraget er forårsaket av redusert vann gjennomstrømming ved overføring av vann til Seljordvassdraget.
3. Re-etablering av tidligere godt fiske i Dalaåi og Morgedalsåi. Dette er bare mulig ved økt vannføring. Det vil si at vann som er overført til Seljordvassdraget må tilbakeføres naturlig vei.
4. Forbedring/re-etablering av viktige fiskebestander i nedre del av Dalaåi. Her må det spesielt gjennomføres uavhengige fiskeribiologiske undersøkelser med hensyn til bevaring av storørretbestandene i Dalaåi og Vestvanna. Fiskebestander kan ikke re-etableres uten økt vannmengde. Det betinger at vann som tidligere drenerte til Dalaåi tilbakeføres.
5. Vi bemerker at vann som tilbakeføres til Oftevassdraget, Morgedalsvassdraget og Dalaåi vil utnyttes og bidra til økt kraftproduksjon i 5 eksisterende kraftanlegg mellom Hogga og Ulefoss. Vi mener det er betenkelig når utbygger velger å ikke konsekvens utrede krafttap som vil oppstå ved tilbakeføring av vann til Vestvanna. Redusert vannføring i Bø-elva vil påvirke eksisterende lønnsomhetsberegninger

Storørret

«Mer enn 80% av storørrestammene våre er klassifisert som enten utryddet, sårbare eller truede». Ref. forfatterne av boken storørret.

Den er antagelig flere storørretbestander i Nordsjø. Minst en av disse gyter i Bø elva. Lokalkjente advarer mot at gyteområder til storørreten berøres. Det gjelder begge utbyggings alternativene. I forslag til regional vannforvaltningsplan for Vest-viken er storørret prioritert. Dersom forslag til regionalplan skal ha troverdighet, må en ta hensyn til storørreten i Bø elva. All erfaring viser at reguleringer, som foreslått for Nye Oterholt kraftverk, er ugunstig for storørretbestandene. Sundsbarm revisjonen må også omhandle storørretbestandene i Dalaåi og Vestvanna. Dersom utbygging finner sted må konsesjonssøker med 100% sikkerhet bevise at storørret bestandene, hverken i Bø elva, eller i Vestvanna påvirkes negativt.

Elvemusling

SABIMA har utarbeidet et eget innspill til Olje- og energidepartementet angående departementets sluttbehandling av Sauland kraftverk i Hjartdal kommune. I innspillet påpeker de Norges internasjonale forpliktelse for å ivareta Europas truede bestander av elvemusling. Elvemuslingen er både en rødliste art, en nøkkelart, og en ansvars art for Norge. Elvemuslingen står oppført på listen til Verdens naturvernunion (IUCN) over truede dyrearter, og er ført opp på Bern-konvensjonens liste III over arter som det skal tas spesielt hensyn til. Elvemusling er i tillegg listet opp i EUs habitat-direktiv (vedleggene II og V). I forslag til regional vannforvaltningsplan for Vest-Viken, er elvemusling oppført som en prioritert art

Utbyggingsplaner berører en livskraftig elvemusling bestand i Bø elva. Gjennomførte undersøkelser fastslår ikke hvilke ansvarsarter (ørret, eller laks) som er vertsfisk for musling larver. Dette må avklares. Nome JFF mener at Norge bryter sine forpliktelser for verdenssamfunnet dersom musling bestandene i Bø elva ødelegges. Her må Naturmangfoldlovens føre-var-prinsipp gjelde.

Niøye

I søknad så opplyses det om at Bø elva har en lite undersøkt bestand av elveniøye. Søknaden inneholder ingen opplysninger om bekkeniøye, som også finnes i området, som vil bli påvirket dersom utbygging gjennomføres. Artene er beslektet, og begge står oppført på Bern-konvensjonens

liste III over arter som det skal tas spesielt hensyn til. Niøye er viktig føde for annen fisk.

Laks

Utbygger mener det er usikkert om Bø elva har en naturlig laksebestand. Det kan avklares ved grundigere undersøkelser av elvemusling. Høyst sannsynlig har Bø elva en naturlig bestand av laks. Men, balansen mellom naturlig bestand av laks og ørret er uavklart, og er sannsynligvis påvirket av omfattende lakse yngel utsettinger. Nyere kunnskap understreker viktigheten av at naturen selv balanserer sin artsvariasjon. Det gjøres ikke ved å forringe viktige gyteområder for laks og ørret. Laksebestandene i Norge er i tilbakegang. Laks er oppført som en prioritert art i forslag til regional vannforvaltningsplan for Vest-Viken.

Ål

Bø elva har en bestand av ål. Ålen er oppført som rødlistet, og arten er sterkt truet. Norge er forpliktet til å gjennomføre tiltak som hindrer ytterligere desimering av ål bestandene. Det finnes god dokumentasjon på at kraft turbiner ikke er spesielt gunstig for ål.

Elvepadling

Bø elva er en av få gjenværende elver i regionen som egner seg for elvepadling. Bø elva benyttes derfor til denne aktivitetsformen. Det blir direkte feil når utbygger bagatelliserer aktiviteten ved å henvise til et lavt antall observasjoner av elvepadlere sommeren 2014. Høy vannføring i observasjonsperioden kan ha bidratt til lavere elvepadling aktivitet. Aktivitetsnivået vil også variere år for år. Få observasjoner er ikke et argument for at padlemulighetene skal ødelegges.

Naturstier

Bevegelse er viktig for å utvikle og bevare god helse. 2015 er utpekt til friluftslivets år. Det er naturlig å stille spørsmål om hvor fornuftig det er å forringe friluftsmulighetene folk har i sitt nærområde. Svært mange foretrekker avkobling i naturskjønne omgivelser, som ikke er påvirket av menneskelig aktivitet. Naturstiene langsmed Bø elva gir folk en mulighet til dette i dag. Her kan en oppleve suset av elva og betrakte fuglelivet langsmed vassdraget. All erfaring viser at bestander av Vintererle, Norges nasjonalfugl Fossekall, og Isfugl, som også er registrert i området, berøres ved kraft inngrep. Når vannføring endres, påvirkes også naturoplevelsen.

Nome JFF mener

Ved en utbygging må en veie fordeler opp mot ulemper. Det er en utfordring å tallfeste verdien av natur, og slike beregninger kan ikke utføres av kraftøkonomer aleine. Søknaden til MTE viser dette veldig tydelig. Nome JFF er svært skeptiske til utbyggingsplanene. Vi kan ikke se at undersøkelser er gjennomført i en åpen prosess hvor allmennheten har fått delta i undersøkelsesprogrammet. Undersøkelsene synes likevel å være utført grundig, men har noen åpenbare mangler. Nome JFF mener at MTE, i sin oppsummering, ikke gir et riktig bilde av opplysninger som fremkommer i undersøkelsene som er gjennomført.

Bø kommune fremstår som en av de beste kommunene i landet hva angår muligheter til friluftsliv. Nome JFF mener kommunen er best tjent ved at dette omdømmet opprettholdes.

Det må klargjøres hvordan endret vannføring, som følge av Sundsbarmrevisjonen, vil påvirke planer for utbygging av Oterholtfossen. Dette betinger at Sundsbarmrevisjonen gjennomføres først. Resultat av vilkårsrevisjon for Sundsbarm, må beregnes inn i lønnsomhetsbetraktninger for utbyggingsplaner

av Oterholtfossen. Dette må gjøres før det foretas en totalvurdering hvor økonomiske verdier veies mot verdi av naturødeleggelser.

Utviklingen i kraftmarkedet, stor usikkerhet og ufullstendige lønnsomhetsberegninger, mangler ved undersøkelser, lukkede prosesser, uklar fakta fremstilling, forringet fritid- og friluftstilbud i kombinasjon med stor sannsynlighet for omfattende naturødeleggelser, taler ikke for utbygging.

Nome JFF mener utbyggingsplanene må stoppes frem til en vet resultatet av Sundsbarmrevisjonen, og frem til en med sikkerhet kan fastslå at eksisterende naturverdier ikke ødelegges ved utbygging.

Vi ber om at forvaltningsmyndigheter og politikere gjør en helhetsvurdering og tar inn over seg viktigheten av å ivareta allmenne interesser og sørge for at ikke store naturverdier blir borte.

For Nome Jeger og Fiskerforening

Andreas Hauge

